

Betydelser av kunskaper i svenska, eller:
Vilken svenska behövs för att förstå
kunskapsprovet?

Stina Hållsten
stina.hallsten@sh.se

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

delstudie inom projektet

”Att arbeta på ett andraspråk. Språkliga praktiker i arbetslivet och design av yrkesanpassade språkutbildningar” (Forte; Eklund Heinonen, Hållsten, Söderlundh, Södertörns högskola):

- Vad utgör yrkesinriktningen i yrkesinriktade kurser i svenska?
- Hur svarar yrkesinriktningen mot de språkliga och kommunikativa krav som finns i yrket?
- Kunskapsprovet en sånt krav
- Provet testar kunskap, bedömningsförmåga och viss förståelse
- Inte ett språkprov, men testar läsförståelse på svenska
- Man måste alltså *förstå frågor* och *uttrycka kunskaper* (inte genom egen skriftlig produktion men genom att förstå och välja rätt alternativ)
- ...på vilken svenska?

Två utgångspunkter:

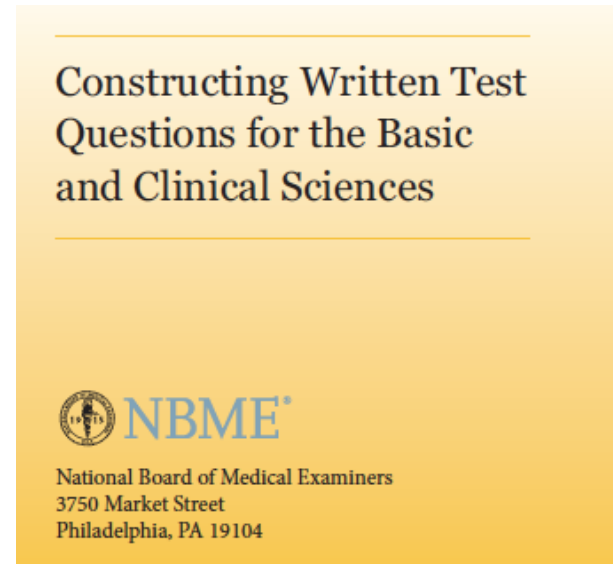
Vad menar vi med att kunna svenska? Är läkarsvenska något annat än vardagssvenska?

Språkliga register och litteracitet

...språk och innehåll: kan medicinskt innehåll skrivas och talas på vilken svenska som helst? (...kan man använda ett mer vardagligt allmänspråk?)

Kunskapsprovet utformat enligt NBME

- Utformat enligt riktlinjer som uppmärksammar grammatik och formuleringar utifrån frågan om validitet.
- Frågorna bedömda utifrån Angoff-skala, för att säkerställa svårighetsgraden
- (jfr presentation tidigare idag m. Magnus Hultin, Umeå universitet)
- Inga specifika anpassningar för andraspråkstalaren. (jfr ALTE, europeiska riktlinjer för utformning av just språktest)

Language Test Development and Examining

For use with the CEFR

Produced by ALTE on behalf of the
Language Policy Division, Council of Europe

Hur kan man testa provets språkliga nivå och eventuell inverkan på testresultat?

Tidigare: påbörjat undersökning av korrelation mellan frågornas längd och provresultatet, dvs. verkar antal ord/fråga spela roll för om provskrivaren svarar rätt eller fel?

...här:

- Vilka språkliga drag försvårar för just andraspråkstalaren?
- Hur ser det ut i frågor och svarsalternativ?
- Spelar språkliga komplexitet roll för resultatet?
- Skulle man kunna testa olika versioner av provet där språket manipuleras (utan att annat går förlorat)?

Språklig analys:

material: det teoretiska provets första delprov maj 2021 (140 frågor m vardera 5 svarsalternativ.)

1. Språklig analys utifrån forskning om andraspråksinlärning

2. tre frågegrupper:

- få språkligt komplexa drag
- några språkligt komplexa drag
- flera språkligt komplexa drag, dvs. innehållande flera faktorer som enligt Sv2-forskning kan sägas försvåra läsförståelse

3. Jämförelse med utfallet av provet i maj-21:

- är de frågor med 25% eller mindre andel rätt svar (22 st) språkligt mer komplexa?
- är de frågor med 75% eller högre andel rätt svar (23 st) språkligt enklare?

...Verkar den språkliga utformningen spela roll för provresultatet?

Utgångspunkt:

Vi vet från L2-forskning att följande försvårar även för en ganska avancerad andraspråkstalare:

1. Syntaktiskt komplexitet.

Hon är frisk förutom Alzheimers sjukdom och du har kommit för att bedöma om hon lider av beteendestörning vid demenssjukdom med tanke på mera oro sista tiden och viss aggressivitet mot personalen.

vid upphostning;
sväljningssvårigheter;
tilltagande
snarkningsbesvär

2. Fasta flerordskonstruktioner, ordval, bildliga betydelser. Ovanliga allmänord.

Hon hänger som en trasa i förälderns famn (Sara) petar länge i maten ställa – ställa mot väggen – ställa till svars. påtagligt (dålig andedräkt)

3. Modalitet och vaghet. Diskursivt återberättande med olika röster

Du ser framför dig Emellanåt (blir det aktuellt)
(Du träffar) i egenskap av kirurgjour Mamman säger att resistensen ökat i storlek

Dessutom:

...läshastighet ett krux på ett andraspråk. Stor kognitiv uppgift sälla information om vad som är huvudspår och stickspår, dvs. vad som hör till kontextuella faktorer och vilken kunskap som faktiskt efterfrågas. Förstaspråkstalaren har den kompetensen automatiserad på ett helt annat sätt.

Ex. enbart medicinsk faktakunskap

(| = gräns mellan satser)

79 Immunterapi är en behandlingsform | som används inom cancerbehandling. |

Vid vilken av följande cancerformer används INTE immunterapi? |

Välj ett alternativ: |

1. Huvud-hals cancer
2. Malignt melanom
3. Lungcancer
4. Njurcancer
5. Högmaligna hjärntumörer

Ex. syntax som inte behöver vara svår trots flera satser i en mening

67.

Du undersöker ett fullgånget barn | som föddes för en timme sedan med en normal, vaginal förlossning. | Barnet är piggt, | har en andningsfrekvens på 40/minut och | central cyanos, | som inte förbättras | när du ger syrgas på gramma. |
Vilken är den troligaste diagnosen? |

Välj ett alternativ:

1. Pulmonell adaptationsstörning
2. Ventrikelseptumdefekt
3. Fallots tetrad
4. Asfyxi
5. Pneumoni

(2 relativsatser, satsradning (2 h-satser), 1 temporal bisats)

Ex. flerordskonstruktioner, vaghet, modalitet, röster i samverkan med passivsatser

(n.b. medicinska termer = inte nödvändigtvis försvårande)

101 Milla väntar sitt tredje barn. | Vid graviditetsvecka 12 visar blodprov | att hon har blodgrupp 0, Rh+ med antikroppar av typ anti-K (Kell). |
Hur bör detta handläggas? |

Välj ett alternativ: |

1. Ultraljudsundersökning - inklusive doppler - bör göras snarast
2. Dessa antikroppar har ingen betydelse för den fortsatta handläggningen
3. Hon ska lämna flera blodprover för analys av antikroppar
4. Vid eventuell blodtransfusion är det viktigt | att hon ges blod | som är Kell-positivt |
5. Hon bör efter förlossningen få immuniseringsprofylax |

(passivsatser, satsförkortningar, fasta flerordskonstruktioner, vaghet/modalitet, röst: visserligen bara Milla/hon men passivformer + satsförkortn. implicerar fler röster)

Exempel syntax, röster, flerordskonstruktioner och uttryck

17 Sara, 4½ år, kommer med sin mamma till barnavårdscentralen, | därför att man vid 4-årskontrollen uppmärksammat | att hon inte följer sin viktkurva, utan | väger mindre än förväntat. | Det framgår | att Sara petar länge i maten vid varje måltid och | ibland är lite trött på dagen. | Hon somnar direkt hon lägger sig, | sover oroligt och | snarkar nästan lika mycket som sin storebror. | Vid inspektion i mun och svalg ses tonsiller | som nästan möts. Det | som bekymrar mamman mest | är | att Sara fortfarande ofta kissar i sängen på natten. | Vilken diagnos stämmer bäst med den givna beskrivningen? |

Välj ett alternativ:

1. Depression
2. Hereditär muskeldystrofi
3. Obstruktiv sömnapné
4. Diabetes insipidus
5. Hodgkins lymfom

(röst, fast flerordskonstruktion + ovanliga ord / uttryck, vaghet/modalitet)

Ett första underlag:

Utifrån forskning om andraspråksinlärning undersöktes alltså:

- Syntax: bisatsers funktion och placering, satsförkortningar
- Ordförråd: flerordskonstruktioner, ovanliga allmänord
- Modalitet och vaghet + röster /diskursiva, berättande drag
- Preliminära resultat språklig analys

Resultat på provet

Få språkligt komplexa drag

Fler språkligt komplexa drag

hög andel rätta svar (75%
eller fler)
n 23

45%

26%

låg andel rätta svar (25%
eller färre)
n 22

22%

42%

Utifrån perspektivet **språkliga register och litteracitet**:

Att behärska ett språk innebär att behärska flera språkliga register. Att lära sig exempelvis ett yrke innebär också att lära sig dess språkliga register. Registerbegreppet avser inte bara ordförråd och syntax, utan även specifikt begrepp, uttryckssätt, perspektiv, samtalsstruktur osv.

Forskning visar att den som behärskar ett språkligt register på ett språk lär sig det registret snabbare på det nya språket.

Alltså: läkare som har läkarlingot på ett språk har lättare att lära sig läkarlingot på svenska.

Tentanden har av det här skälet förväntningar på att provet ska vara skrivet inom ett medicinskt register. Ett alltför allmänspråkligt formulerat prov försvårar, till och med?

(Resultat forts.)

Anamnes och medicinskt register:

på tal om vad som ska testas (*kunskap, bedömningsförmåga, viss förståelse*) och vilket språk tentanden ska möta:

Förstaspråkstalaren har förmodligen stöd av dessa mer berättande inslag, som alltså kan ses som del i läkarens litteracitet och ett medicinskt register (kunna skriva och läsa anamnes, använda texten för att dra slutsatser osv).

L2-talaren har ännu inte automatiserad språklig färdighet att sålla i texten. Mer berättande drag kan försvåra för den som aldrig arbetat i vården i Sverige och därmed aldrig skrivit eller läst anamnes. Skillnad för den som läst SFM eller motsvarande, eller hunnit jobba.

Analysen visar att det språkliga register frågorna rör sig inom inbegriper (bland annat, men inte bara) en avancerad språkanvändning vad gäller vaghet, modalitet, röster. Provspråket säger också något om vilket språkliga sammanhang yrket innefattar, exempelvis förhållningssätt, även beskrivning av arbetssituationen (sjukvårdens organisering, arbetsdagen etc). Och, t ex:

”Skicka hem honom med lugnande besked” (uttryck som rymmer yrkeskunskap, perspektiv, professionalism)

Slutsats:

- Genom undersökningen får vi fatt i vilka språkliga krav som ställs, mer explicit (Ganska höga krav!) + metaspråk att tala om de språkliga kraven.
- Önskvärt att revidera språket i provet till mer vardaglig och därmed mer lättillgänglig svenska?

Fördelar:

1. Fler klarar sig på sfi-svenskan. Fler kvalificerade läkare får chans att komma vidare i processen mot svensk legitimation - bra för samhälle och för individen.
2. Språkinläring lång process. Kanske lär man sig först när man får chans att jobba/praktisera. Tid finns att utveckla svenskan vidare, i processen mot legitimation.

Nackdelar:

1. Innehåll kan tänkas gå förlorat, om det medicinska registret frångås.
2. Tentanden känner mindre igen sig i den språkliga gemenskap som finns i yrket (även om läkarsvenskan inte är färdigutvecklad). Presterar sämre om språket är för allmänt?

Hellre:

- Lämna ej det medicinska registret utan förbered tentanden! Erbjud fler specialiserade kurser och språkpraktik. Lyft frågan om vilken svenska som krävs till utbildnings- och integrationsnivån.

...samtidigt:

Går det att förenkla exempelvis syntaxen, till (L2-)tentantens fördel? (ex. 1)

När du sätter in morfin på en patient som tidigare aldrig fått opioider, vad av följande bör du ta mest hänsyn till inför din dosering?

(bisats 1) När du sätter in morfin på en patient
bisats i fundamentet

(bisats 2) som tidigare aldrig fått opioider,
inskott

(h-sats) vad av följande bör du ta mest hänsyn till inför
din dosering? satsförkortning

Ändras innehållet:

Vad av följande bör du ta mest hänsyn till inför din dosering,
när du sätter in morfin på en patient som tidigare aldrig fått
opioider?

Och här (ex 2):

Sara, 4½ år, kommer med sin mamma till barnavårdscentralen, därför att man vid 4-årskontrollen uppmärksammat att hon inte följer sin viktkurva, utan väger mindre än förväntat.

(h-sats) Sara, 4 ½ år, kommer med sin mamma till barnavårdscentralen
inskott

(bisats 1) därför att man vid 4-årskontrollen uppmärksammat
inskott

(bisats 2) att hon inte följer sin viktkurva

(bisats 2) utan väger mindre än förväntat.
struket subjekt satsförkortning

Ändras innehållet här nedan:

Sara, 4½ år, har haft 4-årskontroll. Hon väger mindre än vad man kan förvänta sig. Därför kommer hon med sin mamma till barnavårdscentralen.

... tillbaka till betydelse av kunskaper i svenska:
Kan kunskapsprovet göras mer tillgängligt för L2-talare, exempelvis
vad gäller syntax? Hur?

Läkare med
examen från
utanför EU/EEA

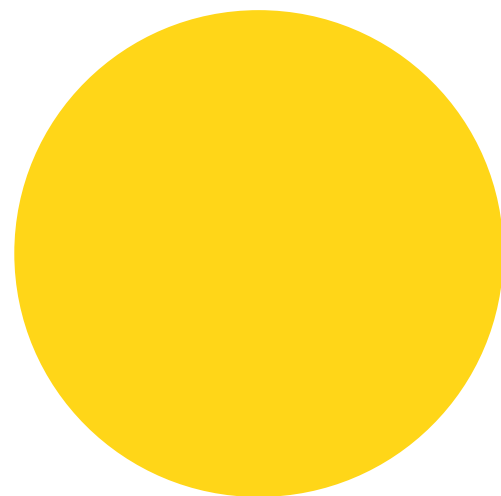
Kunskapsprovet utan ändringar

Kunskapsprovet manipulerat med
avseende på syntax

studenter på
läkarprogrammet

Prov utan ändringar

Provet manipulerat med avseende
på syntax

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Ex. knepig syntax + ovanliga allmänord

70.

Morfin och oxykodon är två vanliga preparat | som ordineras till många patienter (b1) | som har smärta vid cancersjukdom. (b2) | Emellanåt blir det aktuellt | att byta mellan dessa. |

(b1+b2-konstruktion i form av relativsatser, satsförkortning, ordval, fast flerordskonstruktion)